

Podigikom 01:

Η διεκπεραίωση μιας

«μετα-έρευνας»

Κατάρτιση για την πρόσληψη της πορνογραφίας

Εμβραθύνοντας στις σύγχρονες ανάγκες και γνωστοποιώντας τα υπάρχοντα προγράμματα εκπαίδευσης για ειδικούς επιστήμονες (π.χ. κοινωνικούς λειτουργούς) που εργάζονται με τη νεολαία τα υπάρχοντα προγράμματα επιμόρφωσης σε θέματα πορνογραφίας.

Στόχος του πρότζεκτ μας είναι να δημιουργήσουμε μια ηλεκτρονική πλατφόρμα που θα βοηθά τους ειδικούς επιστήμονες να αποκτήσουν κατάρτιση στο θέμα της πορνογραφίας. Με διεθνή ανταλλαγή τεχνογνωσίας και με την ανάπτυξη ενός εργαλείου, με το οποίο οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν μόνοι και εξ αποστάσεως να επιμορφώνονται, απαντούμε στην εν λόγω απαίτηση του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου: «Για την προστασία των παιδιών στον ψηφιακό κόσμο, εξαντλήστε όλες τις δυνατότητες και μέσω συστηματικής επιμόρφωσης συσπειρώστε κυρίως το τακτικό εργατικό δυναμικό στον χώρο της νεολαίας».

Μέρος 1^ο: Συστηματική Επισκόπηση

Στόχος:

Να συνοψίσουμε τις υπάρχουσες επιστημονικές έρευνες και συζητήσεις γύρω από το θέμα της πορνογραφίας.

Κάθε εταίρος έχει τις παρακάτω υποχρεώσεις:

- Να ερευνήσει σε βάθος την κατάσταση στη χώρα του
- Να συλλέξει και να εξετάσει τα δύο ακόλουθα σημεία: την τρέχουσα ανάγκη και την προσφορά παιδαγωγικών προγραμμάτων
- Να συνοψίσει τα αποτελέσματα, να τα αναρτήσει σε έναν πίνακα και να τα μεταφράσει στην επίσημη γλώσσα του πρότζεκτ.

Η βασική έρευνα σε κάθε χώρα πρέπει να οδηγεί σε μια «μετα-έρευνα» ως βάση για την ανάπτυξη ενός εργαλείου μάθησης, το οποίο θα μπορούν να χρησιμοποιούν μόνοι τους οι ειδικοί επιστήμονες προκειμένου να επιμορφωθούν:

- να προσαρμοστούν στις ανάγκες όπως και
- να αποφεύγουν τις αλληλοεπικαλύψεις με άλλα προγράμματα

Όλοι οι εταίροι εργάζονται εντατικά ως προς το περιεχόμενο με κατεύθυνση την αξιολόγηση, την μετάφραση και την παρουσίαση των δικών τους αποτελεσμάτων. Γι' αυτό, άλλωστε, οι εταίροι αναζήτησαν τον Ιούνιο, τον Ιούλιο, τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 2017 στις πατρίδες τους μελέτες που έχουν ασχοληθεί με το θέμα του πρότζεκτ. Ταυτόχρονα, θα κάνουν μια προεργασία για τη δημιουργία ενός χάρτη των δικτύων, του οποίου θα γίνει περαιτέρω επεξεργασία στο Ο2. Αναζητήθηκαν, επομένως, οργανισμοί, που προσφέρουν στους ειδικούς επιστήμονες παιδαγωγικά εργαλεία, πληροφορίες και υποστήριξη. Τα αποτελέσματα της αναζήτησης συγκεντρώθηκαν και αναρτήθηκαν με τη βοήθεια του προγράμματος Hornetdrive, ώστε να διατίθενται ως αρχείο.

Εγχειρίδιο για την εφαρμογή της «Μετα-Έρευνας»: τα βασικά σημεία

Διατύπωση και καθορισμός των σχετικών με την έρευνα στοιχείων:

1. Συστηματική αναζήτηση στη βιβλιογραφία και στο πεδίο εργασίας στη χώρα κάθε εταίρου: σε ποιο σημείο έχει φτάσει η έρευνα και ποια είναι η προσφορά στην πράξη. Ποιες είναι οι βασικές παράμετροι στη ζήτηση; Τι προσφέρεται ήδη στο κομμάτι της εκπαίδευσης; Στόχος ήταν να συγκεντρωθεί βιβλιογραφία από διάφορους ενδιαφερόμενους και ειδικούς, όπως

- και από τράπεζα δεδομένων. Επεξεργαστήκαμε περαιτέρω και ελέγξαμε το συγκεντρωθέν υλικό.
- Εξειδικευμένες ερμηνείες των αποτελεσμάτων για την κάθε χώρα, μια γραπτή περίληψη και μια διακρατική επεξεργασία των πληροφοριών: διασφάλιση ποιότητας, σύνοψη, ανταλλαγή εμπειριών και επεξεργασία των αποτελεσμάτων.
 - Παρουσίαση των αποτελεσμάτων και μετάφραση: Κάθε εταίρος προετοίμασε μια συνοπτική έκθεση των αποτελεσμάτων, την οποία παρουσίασε στη μητρική του γλώσσα και τη γλώσσα του πρότζεκτ, δηλαδή τα γερμανικά.
 - Τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν στην 2^η ευρωπαϊκή συνάντηση στην Ελλάδα, τον Οκτώβριο του 2017. Ακολούθως, τα αποτελέσματα σε κάθε γλώσσα συλλέχθηκαν και μεταφράστηκαν στην επίσημη γλώσσα του πρότζεκτ (γερμανικά) όπως και στα αγγλικά και τα αραβικά.
 - Μετά έπεται μια πρώτη δικτύωση με οργανισμούς, που προσφέρουν βοήθεια σε όσους πλήττονται, ώστε να γίνει γνωστή η δράση τους.

Μέρος 2^ο: Αποτελέσματα από τη «Μετα-Έρευνα»

- Η πανταχού παρουσία των ψηφιακών μέσων:** Τα ψηφιακά μέσα αποτελούν πλέον μέρος της καθημερινότητας των παιδιών και των νέων σε όλες τις χώρες, που συμμετέχουν στο εν λόγω πρόγραμμα. Σύμφωνα με διαδικτυακή έρευνα του ARD/ZDF¹, το 97,6% των νέων, 14-19 ετών, χρησιμοποιεί καθημερινά ίντερνετ². Η συστηματική χρήση των Νέων Τεχνολογιών δεν είναι εφάμιλλη με την υπεύθυνη και καταρτισμένη χρήση τους. Το να μπορείς να χρησιμοποιήσεις τον υπολογιστή, το τάμπλετ, το ίντερνετ και το smartphone ορθά, στοχευμένα, με δική σου πρωτοβουλία, υπεύθυνα και για εσένα και για το κοινωνικό σύνολο, προϋποθέτει μια σειρά από ικανότητες και εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με τις ψηφιακές τεχνολογίες³. Σε αυτές εντάσσονται η γνώση και η ικανότητα να αποκωδικοποιείς, να αξιολογείς και να στέκεσαι κριτικά απέναντι σε πληροφορίες που λαμβάνεις μέσω των ψηφιακών μέσων⁴. Μέχρι σήμερα η κατάρτιση για τη χρήση των Νέων Μέσων αποκτάται σε όλες τις χώρες των εταίρων κυρίως στην οικογενειακή εστία ή από συνομηλίκους του ανήλικου χρήστη.

Η εκπαίδευση των μαθητών στη χρήση των Νέων Μέσων είναι απαραίτητη

- Στις έρευνες αναγνωρίζεται ότι **η δυναμική του ίντερνετ προκαλεί εθισμό**. Είναι, όμως, δύσκολο στα παιδιά, στους νέους και στους γονείς τους να περιορίσουν τη χρήση του smartphone, δηλαδή του ίντερνετ. Ένα σημαντικό καθήκον των ειδικών επιστημόνων είναι επίσης να υποστηρίζουν τη συνειδητή με ευαισθησία και υπευθυνότητα χρήση του ίντερνετ και του κινητού.

Όλο και περισσότερα παιδιά έχουν πρόσβαση στο ίντερνετ, 85% των παιδιών 12 έως 13 ετών διαθέτουν ένα smartphone - ενώ στα παιδιά ηλικίας 10 ετών το ποσοστό είναι 50%. Σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώνεται η εξάρτηση από το διαδίκτυο⁵.

Η JIM- Έρευνα του 2016 αποδεικνύει, ότι έφηβοι ηλικίας 12-19 ετών ασχολούνται έως 3,5 ώρες την ημέρα με το ίντερνετ.

¹ Διαδικτυακή έρευνα ARD - ZDF, 2017, σελ. 435

² Eimeren και Frees 2012, σελ. 363

³ Tulodziecki, Gerhard: Εξέλιξη της Κατάρτισης στα Νέα Μέσα ως ένα μέλημα της ανατροφής και της εκπαίδευσης, Φρανκφούρτη, Pädagogische Rundschau 52 (1998) 6, S.697 ff

⁴ Knaus, Thomas: Τα ψηφιακά Μέσα στις εκπαιδευτικές εγκυκλίους 2009, σελ. 52 ff.

⁵ Έρευνα JIM 2016 και Έρευνα DAK 2015 για την εξάρτηση από το ίντερνετ σε παιδιά από 12 έως 17 ετών.

- 3. Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και ενημέρωση** για τα μέσα προφύλαξης λαμβάνουν οι νέοι στους κόλπους της οικογένειάς τους (κυρίως από τη μητέρα), στο σχολείο, από συμμαθητές και εν μέρει από γιατρούς. Όμως τα Μέσα- λίγο τα νεανικά περιοδικά, τα βιβλία, τα διαφημιστικά φυλλάδια, αλλά προπάντων το ίντερνετ - παίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην σεξουαλική αφύπνιση των εφήβων. Εν πολλοίς οι νέοι νιώθουν επαρκώς ενημερωμένοι σχετικά με τους βιολογικούς παράγοντες και τις μεθόδους προφύλαξης. Για έλλειμμα ενημέρωσης κάνουν λόγο κυρίως παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών όπως και νέοι που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, που δυσκολεύονται να θέσουν στην οικογένειά τους ερωτήσεις σχετικά με το σεξ⁶. Αντίστοιχα, έφηβοι των οποίων η σεξουαλική ταυτότητα ή κατάσταση της ζωής τους αποκλίνουν από την επικρατούσα τάση (π.χ. ομοφυλόφιλοι, intersex άτομα, νέοι με διάφορες αναπηρίες) λαμβάνουν θεωρητικά πιο σπάνια την κατάλληλη για τις δικές τους ανάγκες σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.

----) είναι απαραίτητη η συστηματική κατάρτιση όλων όσων εργάζονται με νέους

- 4. Πολλοί έφηβοι χρησιμοποιούν υπεύθυνα το ίντερνετ ενόψει της έναρξης της σεξουαλικής τους ζωής**, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Απαιτείται κατάρτιση σχετικά με τη σεξουαλικότητα αλλά και τη χρήση του ίντερνετ, όμως δεν υπάρχουν σχετικά θεματικά πρότζεκτς.

Απαιτείται διαφοροποιημένη αντίληψη για το πορνογραφικό υλικό από εφήβους, γονείς, ειδικούς επιστήμονες (κοινωνικούς λειτουργούς) και εκπαιδευτικούς αντίστοιχα.

Καθήκον των ειδικών επιστημόνων είναι να ενδυναμώνουν έτσι τους εφήβους ώστε να μην αφήνονται να 'κατηγοριοποιούνται' σε προκατασκευασμένους, στερεοτυπικούς ρόλους, αλλά να ανακαλύψουν μόνοι τους την σεξουαλικότητα.

-----) στο πλαίσιο της κοινωνικής εργασίας δεν υπάρχει σχεδόν κανένα παράδειγμα βέλτιστης πρακτικής. Το θέμα με όλες τις πτυχές του δεν έχει ακόμα επαρκώς ερευνηθεί. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για ανάληψη δράσης. ----) Η κατάρτιση γύρω από θέματα πορνογραφίας είναι απαραίτητη.

Μέρος 3^ο Η επαφή των εφήβων με πορνογραφικό υλικό στο ίντερνετ

Στόχος μας ήταν να συλλέξουμε πάσης φύσεως βιβλιογραφία από διάφορους ενδιαφερόμενους και ειδικούς στο θέμα. Κάθε εταίρος στο πρόγραμμα Podigikom έχει δώσει ερμηνείες και έχει ελέγξει το συλλεχθέν υλικό (στόχοι, αποτελεσματικότητα, προσβασιμότητα), ενώ έχει γράψει και μια μικρή περίληψη.

Η «μετα-έρευνα» στο Hornetdrive προσφέρει μια σύνοψη, που περιλαμβάνει τις σημαντικότερες διαθέσιμες έρευνες και επιστημονικές μελέτες, την προσφορά σε εργαστήρια και σεμινάρια επί του συγκεκριμένου θέματος, μια λίστα με ιστοσελίδες και κέντρα συμβουλευτικής, που δίνουν πληροφορίες ή βοήθεια σε εφήβους, γονείς, παιδαγωγούς και κοινωνικούς λειτουργούς. Όπως και μια σύνοψη με τις σημαντικότερες αναφορές στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για τη «γενιά πορνό» και την διαδικτυακή πορνογραφία, τις επιπτώσεις και τους κινδύνους που υπάρχουν.

⁶ Ομοσπονδιακή Διοίκηση για τον διαφωτισμό σε θέματα υγείας: σεξουαλικότητα εφήβων 2010, Κολωνία 2010, σελίδες 195-200

Σχετικά με την επαφή των εφήβων με πορνογραφικό υλικό στο ίντερνετ μπορούμε από την ποικιλία του υλικού να μάθουμε μεταξύ άλλων τα παρακάτω:

Η αθρόα προσφορά πορνογραφικού υλικού μέσω ίντερνετ και οι νέες δυνατότητες για ίδια παραγωγή και διάδοση ρητού περιεχομένου (π.χ. sexting) μεταξύ των εφήβων, καθιστά απαραίτητη μια διαφορετική προσέγγιση. Με τη βοήθεια σχεδίων, όπως το «Κατάρτιση στην Πορνογραφία» (Döring 2011), συζητείται εσχάτως πώς μπορεί να δημιουργηθεί και να εφαρμοστεί μια διαφοροποιημένη και εξειδικευμένη προσέγγιση της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στην πορνογραφία. Στο θέμα της μετάδοσης της κατάρτισης στα Μέσα Επικοινωνίας οφείλουμε να υποστηρίξουμε τους εφήβους σε μια ενημερωτική και ασφαλή κατανάλωση πληροφοριών, που θα καθορίζουν οι ίδιοι. Και παράλληλα οφείλουμε να τους μεταδώσουμε μια κριτική στάση απέναντι στα Μέσα, όπως και την απαιτούμενη κατάρτιση. Ηθικοί, πολιτικοί και παιδαγωγικοί προβληματισμοί κάνουν, όμως, την αντιπαράθεση με το θέμα της πορνογραφίας σύνθετη και αμφιλεγόμενη⁷.

Η συζήτηση με εφήβους για θέματα πορνογραφίας συνεπάγεται για πολλούς ενήλικες - περισσότερο για γονείς παρά για εκπαιδευτικούς ή ειδικούς που κάνουν σεξουαλική διαπαιδαγώγηση- δυσάρεστα συναισθήματα ντροπής.

- Ως **γονείς** πρέπει να συνεννοηθείτε, αν, πότε και ποιος θα επιδιώξει αυτή τη συζήτηση. Κατά βάση το θέμα προσφέρεται για μια συζήτηση μεταξύ γονέα και παιδιού του ίδιου φύλου. Από την άλλη πλευρά, βέβαια, οι έρευνες δείχνουν ότι τέτοιου είδους θέματα δεν συζητιούνται τόσο ευχάριστα με τους γονείς αλλά τα πραγματεύεται καλύτερα μια παρέα συνομηλίκων. Είναι βοηθητικό, όταν έχουμε συνειδητοποιήσει τις δεσμεύσεις μας με το θέμα και όταν σεβόμαστε τους βασικούς κανόνες της συζήτησης, να μιλάμε στο πρώτο πρόσωπο. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι γονείς μπορούν να εκφράσουν τις δικές τους σκέψεις και τους ενδοιασμούς, χωρίς να γενικεύουν μια κοινωνική νόρμα που απλώς δεν υπάρχει. Το μήνυμα «η κατανάλωση πορνογραφικού υλικού μπορεί να έχει και επικίνδυνες πλευρές» είναι πιο ειλικρινές και έχει λεχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα από τη φράση «η κατανάλωση πορνογραφικού υλικού είναι σε κάθε περίπτωση επικίνδυνη, οι καταναλωτές είναι άρρωστοι!»
- **Το σχολείο** οφείλει, επιπλέον, να βρίσκεται όλο και περισσότερο εκεί, όπου υπάρχουν διεπιστημονικές απαιτήσεις σε θέματα κατάρτισης στα Μέσα σε συνάρτηση μάλιστα με «δύσκολα» αντικείμενα. Αυτό διεκδικεί κατά κάποιον τρόπο η ψυχολόγος με ειδίκευση στα Media, Nicola Döring, που κάνει λόγο για μετάδοση κατάρτισης σε θέματα πορνογραφίας. Σε πιο χαμηλούς τόνους η παιδαγωγός Alexandra Klein προσδοκά από το σχολείο μια πιο πολυδιάστατη προσέγγιση της σεξουαλικότητας. Απαίτηση και των δύο είναι το σχολείο, επεκτείνοντας την προσφορά του, να μην αφήνει τους εφήβους, που έχουν μια έμφυτη περιέργεια να ανακαλύψουν τον κόσμο των ενηλίκων, μόνους τους σε αυτή την απόπειρα⁸.
- Στο πρόγραμμα Erasmus + «Κατάρτιση για την πρόσληψη της πορνογραφίας» είμαστε πεπεισμένοι ότι οι **ειδικοί επιστήμονες** (κοινωνικοί λειτουργοί) και όσοι εργάζονται με νέους, μπορούν να γίνουν εξαιρετικά σημαντικοί παράγοντες, υποστηρίζοντας τόσο τους γονείς όσο και τους εκπαιδευτικούς. Μπορούν να μεταδώσουν συγκεκριμένες και εξατομικευμένες πληροφορίες, τις οποίες στο πλαίσιο της δικής τους δουλειάς να επαναπροσδιορίζουν κάθε φορά ανάλογα με την ομάδα στόχο.

⁷ Βλέπε Barbara Rothmüller και Paul Scheibelhofer: Πορνογραφοποίηση μέσω της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης; Σχετικά με προβληματικές κατηγορίες και σύνθετες αντιπαραθέσεις, στο Medienimpulse, 2/2016 <http://www.medienimpulse.at/articles/view/959>, 17.11.2011

⁸ Beate Martin; Jörg Nitschke: Σεξουαλική εκπαίδευση στο σχολείο, Στουτγάρδη 2017

Μέρος 4^ο: Οι προκλήσεις για τους ειδικούς επιστήμονες (κοινωνικούς λειτουργούς)

Πώς μπορούν οι ειδικοί επιστήμονες (κοινωνικοί λειτουργοί) να «συνοδεύσουν» τους εφήβους ενόψει της επαφής τους με την πορνογραφία;

Σύμφωνα με τα ευρήματα των πιο πρόσφατων ερευνών, οι έφηβοι χρησιμοποιούν τα Media σε θέματα σεξουαλικότητας υπεύθυνα, πράγμα που ωστόσο δεν σημαίνει ότι δεν υφίστανται σε αυτό μεγαλύτερα προβλήματα. Ωστόσο, δεν θα ήταν σωστό να συζητούμε το ίντερνετ αυτό καθεαυτό ως χρήσιμο ή βλαβερό- χρειαζόμαστε περισσότερο συγκεκριμένες προτάσεις για εξειδικευμένα προβλήματα. Από την πλευρά των εφήβων απαιτείται κατάρτιση τόσο σχετικά με τα Media (τεχνολογία) όσο και με τη σεξουαλικότητα. Επ' αυτού πρέπει να ενεργοποιηθούν εξωσχολικά πρότζεκτς σχετικά με τα Media και τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση (έως τώρα αυτά δεν λάμβαναν καμία χρηματοδότηση).

Για τη στήριξη της «Κατάρτισης για την πρόσληψη της πορνογραφίας»⁹:

- Εξάσκηση για την ανάπτυξη της δεξιότητας της αξιολόγησης
- Επιμόρφωση με στόχο την ανάπτυξη της επιδεξιότητας στη χρήση και τη διάπλαση
- Από κοινού πρόσληψη (των στοιχείων) και συζήτηση
- Συστηματική αξιοποίηση των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας

Οι ευκαιρίες αλλά και τα όρια που έχουν τα παραπάνω σημεία εκκίνησης τίθενται υπό συζήτηση.

Μια επισήμανση στο έργο της Nicola Döring ταιριάζει σ' αυτό το σημείο. Είναι καθηγήτρια πανεπιστημίου στον τομέα της ψυχολογίας των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και της αντίληψης των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στο τεχνικό πανεπιστήμιο (Technische Universität) Ilmenau στη Γερμανία και έχει, στηριζόμενη σε καθιερωμένα μοντέλα σχετικά με την κατάρτιση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, αναπτύξει ένα μοντέλο για την κατάρτιση στο θέμα της πορνογραφίας: «3 επίπεδα- 5 παράγοντες- μοντέλο για την πρόσληψη στην πορνογραφία» (porn literacy). Στόχος του μοντέλου είναι να συμβάλει στην πρόληψη των αρνητικών συνεπειών της πορνογραφίας. Η Döring διαχωρίζει στο μοντέλο τρία επίπεδα συμμετοχής, που συνδέονται με τη σειρά τους με διαφορετικές συμπεριφορές:

- Η αξιολόγηση της πορνογραφίας (η δεξιότητα της αξιολόγησης): πώς μπορώ να αξιολογήσω κατάλληλα, με ευθύνη προς τον εαυτό μου αλλά και την κοινωνία τις σεξουαλικές προσφορές που υπάρχουν στο διαδίκτυο;
- Να χρησιμοποιήσω την υπάρχουσα πορνογραφία (δεξιότητα της χρήσης)
- Να διαμορφώσω ρητά κείμενο, εικόνα και βίντεο σεξουαλικού περιεχομένου¹⁰ (δεξιότητα διαμόρφωσης)

Και στα τρία επίπεδα παίζουν κάθε φορά ρόλο πέντε κατηγορίες γνώσεων και δεξιοτήτων¹¹. Ενόψει της δουλειάς των ειδικών επιστημόνων (κοινωνικών λειτουργών) και της επεξεργασίας του θέματος μαζί με νεολαία αλλά και για προσωπικό στοχασμό, αναφέρουμε εδώ ενδεικτικά ορισμένους επιλεγμένους στόχους και ερωτήματα, που εντάσσονται σε κάθε κεφάλαιο¹².

9 Döring, Nicola, Κατάρτιση σχετικά με την πορνογραφία: Ορισμός και Προώθηση. Στο: Περιοδικό για την έρευνα της Σεξουαλικότητας 2011/24, Στουτγάρδη/ Νέα Υόρκη: Εκδοτικός Οίκος Thieme, 2011, σελίδες 228-255

10 Μέσω του Διαδικτύου 2.0 η διάπλαση αποκτά ειδικά στους εφήβους σημασία, για παράδειγμα με τη μορφή του Posing ή Sexting. Η επιδεξιότητα στη διάπλαση μπορεί να εξαντληθεί σε μια συνειδητή εγκράτεια αλλά μπορεί να πάρει ποικίλες μορφές μιας υπεύθυνης προς τον ίδιο εαυτό αλλά και την κοινωνία στάσης έναντι των ιδίων δημιουργιών (σύγκρισε Döring 2011a: 236f)

11 Edda.Döring,Nicola, id. σελίδα 236.

12 Kurzmann,Michaël, Μελέτη για τα αγόρια και τους νεαρούς: Κατάρτιση σε θέματα πορνογραφίας ως πρόληψη για αποφυγή βίαιων συμπεριφορών; https://www.gewaltinfo.at/themen/2015_08/buben-uns-burschenarbeit, 24.07.2017.

1. *Μελέτες των Μέσων*: Τι αντιλαμβάνεται κανείς υπό τον όρο «πορνογραφία»; Ευαισθητοποιήστε σχετικά με τους επισήμους τρόπους παραγωγής τέτοιου υλικού, όπως και για τα τρικ που χρησιμοποιούνται στα πορνογραφικά βίντεο, μέσω της επιλογής των πρωταγωνιστών, του φωτισμού, του σημείου λήψης των πλάνων από την κάμερα, του μοντάζ κ.α. Αναπτύξτε την αντίληψη τους για το κάθε επίπεδο «μυθοπλασίας» ή αυθεντικότητας σε κάθε πορνογραφική αναπαράσταση (π.χ. εμπορικά mainstream βίντεο έναντι πορνογραφίας από ερασιτέχνες)
2. *Κριτική σκέψη*: Ποιοι κίνδυνοι και ποια προβλήματα συνδέονται γενικά με ποια μορφή της πορνογραφίας, δηλαδή της παραγωγής της, του περιεχομένου και της χρήσης του; Ποια ρίσκα εμπεριέχονται στην ίδια χρήση πορνογραφικού υλικού; Πώς μπορούμε αυτά να τα περιορίσουμε ή να τα αποφύγουμε; Εδώ μπορούμε ενδεικτικά να αναφερθούμε στη σπατάλη χρόνου, στο κόστος, στα όρια της νομιμότητας, στις δικές μας αντιφατικές αντιδράσεις έναντι της πορνογραφίας, όπως να διερευνήσουμε τη λειτουργικότητα ή τη δυσλειτουργικότητα που απορρέει από τη δική μας κατανάλωση πορνογραφικού υλικού. Και οι ηθικές πτυχές του θέματος παίζουν έναν αποφασιστικό ρόλο.
3. *Η ικανότητα της απόλαυσης*: Στις ιδιότητες της πορνογραφίας ανήκουν πέρα από τη σεξουαλική διέγερση, τη διέγερση της φαντασίας και την υποστήριξη στην αυτοϊκανοποίηση πάνω από όλα η ικανοποίηση της περιέργειας, η χαρά και η διασκέδαση, η χαλάρωση, η πληροφόρηση για τις σεξουαλικές στάσεις και πρακτικές αλλά και την επιβεβαίωση της ίδιας σεξουαλικής ταυτότητας.
4. *Η ικανότητα της εκ των υστέρων επικοινωνίας*: Πώς μπορούμε/ πώς μπορώ να μιλήσω με κατάλληλο τρόπο για την πορνογραφία; Ποιες λέξεις ταιριάζουν; Με ποιον μπορώ να ανταλλάξω απόψεις; Μέχρι ποιο σημείο μπορώ να ανοιχτώ επί του θέματος; Πώς μπορώ να διαχειριστώ τις διάφορες θέσεις και απόψεις για το θέμα της πορνογραφίας;
5. *Ικανότητα στοχασμού*: Προκειμένου να αντισταθώ σε πιθανές εξωτερικές επιρροές και να εξελιχτώ περισσότερο προσωπικά: Ποια είναι η δική μου θέση στο θέμα της πορνογραφίας; Τι βρίσκω ενδιαφέρον, διεγερτικό, συναρπαστικό, ενδιαφέρον στα πορνό βίντεο; Τι δυσάρεστο, απωθητικό, αηδιαστικό, φοβιστικό; Τι είδους σεξουαλική σκηνή από μια ταινία, ένα βίντεο, ένα βιβλίο μου έχει αρέσει; Τι θα έπρεπε σε μια (στη δική μου) σχέση να είναι διαφορετικό απ' ότι στα πορνό;¹³

Προκειμένου να κάνουμε εύχρηστο το μοντέλο «3 επίπεδα- 5 παράγοντες- μοντέλο για την κατάρτιση στην αντιμετώπιση της πορνογραφίας», απαιτείται μια εξατομικευμένη μετάφραση και επαναπροσδιορισμός ανάλογα με το πλαίσιο και την ομάδα- στόχο της δουλειάς μας.

Θεμέλιος λίθος σε προγράμματα πρόληψης για νέους¹⁴

Κάθε φορά που προσεγγίζουμε κατάλληλα το θέμα της πορνογραφίας στο πλαίσιο κάποιας εκδήλωσης με προληπτικό χαρακτήρα, διαπιστώνουμε ότι οι έφηβοι φαίνονται πολύ ανοικτοί στη συζήτηση έως και 'ξαλαφρωμένοι', όταν μπορούν να μιλήσουν για την επιρροή της πορνογραφίας στο γυναικείο και αντρικό πρότυπο που έχουν, στο πώς φαντάζονται τη σεξουαλικότητα, τα αντιφατικά συχνά συναισθήματα που προκύπτουν, όπως και τη -διαμετρικά αντίθετη με την κατανάλωση πορνογραφικού υλικού- εναγώνια αναζήτησή τους για αγάπη και συντροφικότητα. Εξ ου και είναι κρίσιμο να μην ηθικολογούμε, αλλά κατανοώντας τη δύναμη και τη γοητεία της εικόνας, να προσπαθήσουμε να ενδυναμώσουμε τους εφήβους, ώστε να συνειδητοποιούν και παίρνουν σοβαρά υπόψη το δικό τους ένστικτο και τα υγιή τους όρια και να μην επιτρέψουν να τους «κλέψουν» ένα πολύ προσωπικό ταξίδι αποκάλυψης¹⁵.

¹³ Flotho/Hajok 2009 παρατίθενται κατά τον Döring, id. σελίδα 247.

¹⁴ Freitag, Tabea: Präventive Arbeit mit Jugendlichen in Bezug auf den Konsum von Internetpornografie. In: Prävention und Prophylaxe. 13. Jg.1,

Februar 2011

¹⁵ Ebda. S. 2

Ως μια καλή πρακτική προτείνει¹⁶, να τεθεί στους εφήβους οι παρακάτω ερωτήσεις έπειτα από την επίδραση των εικόνων που έχουν δει και έτσι να ευαισθητοποιηθούν για τις επιπτώσεις μιας μακροχρόνιας κατανάλωσης πορνογραφικού υλικού:

- Τι συμβαίνει με τις εικόνες; Παραμένουν στη μνήμη σου;
- Πώς σημαδεύει το εν λόγω πορνογραφικό υλικό την εικόνα που έχεις για την σεξουαλικότητα;
- Πώς επηρεάζει αυτό, που ήδη έχει κάποιος δει, μια μελλοντική συντροφική σχέση;
- Πώς παρουσιάζονται οι γυναίκες και οι άνδρες; Επηρεάζει τη δική σου πρόσληψη για την εικόνα του άνδρα και της γυναίκας;
- Μπορεί κάποιος να αποκτήσει εξάρτηση από τα βίντεο; Από ποιο σημείο και μετά θεωρείται εξάρτηση;

Μέρος 5^ο: Αποτελέσματα από όλες τις χώρες- εταίρους

Στόχος: Συγκομιδή και επεξεργασία, των ερευνών που έχουν συλλεχθεί στις διάφορες χώρες και στα υπάρχοντα προγράμματα εκπαίδευσης. Αυτά τα αποτελέσματα αποτελούν εν τέλει τη βάση για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων άνευ διδασκάλου.

- Οι ειδικοί επιστήμονες (π.χ. κοινωνικοί λειτουργοί, εκπαιδευτικοί) που εργάζονται με νέους μπορούν να βρουν στο διαδίκτυο γενικές πληροφορίες για την πορνογραφία στο ίντερνετ και τις επιπτώσεις της,
- όπως και να μάθουν μερικά πράγματα σχετικά με τις διαφορετικές, συμβατικές ή αντισυμβατικές μορφές, με τις οποίες παράγεται πορνογραφία.

Ακολουθούν παρακάτω τα πιο σημαντικά αποτελέσματα, που εντοπίστηκαν σε κάθε χώρα-εταίρο και που θα συμπεριληφθούν στη μετα-έρευνα στο Hornetdrive.

Ο Γερμανός συντονιστής τόνισε τα παρακάτω συμπεράσματα:

Υπάρχει ανάγκη για περισσότερη εμπειρική έρευνα και στοιχειοθετημένα επιχειρήματα, που θα θέσουν τη βάση για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων στον τομέα της διαδικτυακής πορνογραφίας. Υπόψη μας πρέπει να πάρουμε και τα αισθήματα που θα προκύψουν από τη δημόσια συζήτηση. Προτού συμβεί αυτό, δεν μπορούμε να πάρουμε κανένα θεμελιώδες μέτρο ούτε να πιέσουμε για νομοθετικές αλλαγές. Σύμφωνα με τις τελευταίες έρευνες στη Γερμανία, πολλοί έφηβοι χρησιμοποιούν υπεύθυνα τα μέσα σε θέματα σεξουαλικότητας, κάτι που ωστόσο δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν μεγαλύτερα προβλήματα. Παρόλα αυτά δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται το ίντερνετ αυτό καθαυτό ως χρήσιμο ή βλαβερό- χρειάζονται μάλλον συγκεκριμένες προτάσεις για εξειδικευμένα προβλήματα. Από την πλευρά των εφήβων απαιτείται κατάρτιση τόσο σχετικά με τα Media (τεχνολογία) όσο και με τη σεξουαλικότητα. Επ' αυτού πρέπει να ενεργοποιηθούν εξωσχολικά πρότζεκτ σχετικά με τα Media και τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση (έως τώρα αυτά δεν λάμβαναν καμία χρηματοδότηση).

1. Οι έφηβοι πρέπει να μάθουν να αντιλαμβάνονται διαφορετικά το πορνογραφικό από το ερωτικό περιεχόμενο που κυκλοφορεί στο διαδίκτυο. Επ' αυτού χρειάζεται να έχουν καταρτιστεί κατάλληλα οι ενήλικες. Οι παιδαγωγοί χρειάζονται επ' αυτού υποστήριξη, αφού συχνά οι έφηβοι γνωρίζουν περισσότερα. Θα δοθούν οδηγίες για το έργο των κοινωνικών λειτουργών και παιδαγωγών.

2. Για την προώθηση της κατάρτισης σε θέματα πορνογραφίας συγκλίνουμε σε τέσσερις αφετηρίες: μετάδοση πληροφοριών για τη δεξιότητα της αξιολόγησης, μετάδοση πληροφοριών σχετικά με την επιδεξιότητα στη χρήση και τη διάπλαση, από κοινού πρόσληψη (των στοιχείων) και συζήτηση και συστηματική αξιοποίηση των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Οι ευκαιρίες και τα όρια αυτών των σημείων εκκίνησης θα τεθούν υπό συζήτηση. «Σε κάθε περίπτωση είναι εύλογη η ένταξη του θέματος σε εξωσχολικά προγράμματα σχετικά με τα Μέσα και τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Για παράδειγμα, οι ειδικοί επιστήμονες (κοινωνικοί λειτουργοί) που εργάζονται με εφήβους ας είναι καλύτερα προετοιμασμένοι, ώστε πέρα από το επίσημο μάθημα να επεξεργάζονται με παιδαγωγικό τρόπο αντικείμενα σχετικά με τα συναισθήματα και την προσωπικότητα των νέων σε σεξουαλικές προτάσεις στο διαδίκτυο».
3. Πρόληψη στο θέμα της πορνογραφίας σημαίνει κυρίως, να ενδυναμώνεις και να ενθαρρύνεις τους εφήβους, ώστε να μην επιτρέπουν το δικό τους ένστικτο, τη δική τους φυσική αναζήτηση σχέσης και το εντελώς δικό τους προσωπικό ταξίδι εξερεύνησης της αγάπης, της σεξουαλικότητας και της αισθαντικότητας να τους υποκλαπούν από προκατασκευασμένα καλούπια και προσδοκίες υποψήφιων πορνοσταρ.

Ο Αυστριακός εταίρος εστίασε στα παρακάτω αποτελέσματα:

Αναδεικνύει μια σημαντική διεθνή έκθεση (2015), στην οποία έχει συγκεντρωθεί βιβλιογραφία από διάφορους ενδιαφερόμενους και ειδικούς όπως και στοιχεία που προέκυψαν από την αναζήτηση. Το συλλεχθέν υλικό ελέγχθηκε¹⁷. Η έρευνα «Sexual rights and sexual risks among youth online» του 2015, που εκπονήθηκε από την eNasco και το London School of Economics, υπογραμμίζει τους κινδύνους και τις δυνατότητες, που μπορεί να συναντήσουν παιδιά και έφηβοι 10 έως 17 ετών, όταν αναζητούν πληροφορίες για τη σεξουαλικότητα στο διαδίκτυο ή όταν πέφτουν (τυχαία) πάνω τους. Είναι ασαφές τι σκέφτονται οι νέοι άνθρωποι για το 'sexting', ποιες συγκεκριμένες εικόνες από τις απεσταλμένες κρατούν και γιατί ή πότε δίνουν τη συγκατάθεσή τους γι' αυτό. Η ποσότητα των απεσταλμένων εικόνων δεν είναι γνωστή. Ωστόσο, στα κορίτσια ασκείται μεγαλύτερη πίεση να στείλουν προκλητικές φωτογραφίες και βιώνουν σκληρότερη κριτική, όταν αυτές κυκλοφορούν ευρύτερα.

Συστάσεις, που περιλαμβάνονται στην έκθεση, είναι μεταξύ άλλων η αναγνώριση των δικαιωμάτων των παιδιών έως 18 ετών. Μια αφετηρία, ώστε να τεθούν τα δικαιώματα και οι δυνατότητες στο επίκεντρο και ταυτόχρονα να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προστασία τους. Ταυτόχρονα, είναι απαραίτητο να δώσουμε «φωνή» στα παιδιά και τους εφήβους και να επιτρέψουμε οι απόψεις τους να επηρεάσουν τον δημόσιο διάλογο. Μια περαιτέρω σύσταση είναι να ενταχθεί στη σχολική εγκύκλιο μια συγκεκριμένη δέσμη μέτρων για τη σεξουαλικότητα και τις σχέσεις, ιδανικά προτού τα παιδιά αρχίσουν να ενδιαφέρονται για τη σεξουαλικότητα και μέχρι την εφηβεία.

Τα Μέσα γίνονται όλο και περισσότερο πορνογραφικά. Προπάντων το ίντερνετ διευκόλυνε τη μαζική πρόσβαση σε πορνογραφικό υλικό. Ακόμα και παιδιά και έφηβοι μεταξύ 13 και 18 ετών βρίσκονται αντιμέτωπα με διαδικτυακή προσφορά πορνογραφικών βίντεο.

Jugend- Internet- Monitor 2017: ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούν οι νέοι; Saferinternet.at—

<http://www.saferinternet.at/jugendinternetmonitor/> 20.11.2017

¹⁷ Sonia Livingstone und Jessica Mason, Sexual rights and sexual risks among youth online, A review of existing knowledge regarding children and young people's developing sexuality in relation to new media environments.
http://www.ecpat.at/fileadmin/download/Studien/eNACSO_Review.pdf 17.11.2017

Το Jugend- Internet- Monitor (Το παρατηρητήριο Νεολαία- Ίντερνετ) είναι μια πρωτοβουλία του Saferinternet.at και παρουσιάζει μια αντιπροσωπευτική δημοσκόπηση για τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από εφήβους και νέους της Αυστρίας. Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χαίρουν την εκτίμηση των νεαρών χρηστών ίντερνετ στην Αυστρία; Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης προτιμούν τα κορίτσια; Ποια προηγούνται στα αγόρια; Για λογαριασμό του Jugend- Internet- Monitor διεξήχθη μια αντιπροσωπευτική διαδικτυακή σφυγμομέτρηση του Υδρίματος για πολιτισμού και έρευνα για νέους (Institut für Jugendkulturforschung) το 2017. 400 έφηβοι, ηλικίας 11 έως 17 ετών, ερωτήθηκαν, το χρονικό διάστημα Νοεμβρίου- Δεκεμβρίου 2016, σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου που κάνουν. Whats App και You Tube αναδεικνύονται μακράν τα πιο δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Συγκριτικά με την περασμένη χρονιά χάνει σε βαρύτητα προπάντων το facebook. Ως νεοεμφανιζόμενο μέσο κοινωνικής δικτύωσης αναδεικνύεται το δίκτυο μουσικών βίντεο musical.ly

88% των ερωτώμενων πόσταραν στο ίντερνετ ή έστειλαν μέσω ίντερνετ τουλάχιστον μια φωτογραφία την εβδομάδα. 35% πόσταραν ή έστειλαν τουλάχιστον 10 φωτογραφίες την εβδομάδα. 51% των ερωτώμενων παραδέχονταν ότι γνώριζαν κάποιον/α που έστειλε φωτογραφίες στις οποίες ήταν γυμνός/η σε κάποιον άλλον, 33% παραδέχονται ότι έχουν λάβει τέτοιες φωτογραφίες άλλων και 16% έχουν στείλει μια φορά τέτοιες φωτογραφίες σε άλλους.

Η διπλωματική εργασία της Kristina Maria Beil¹⁸ «Γενιά Πορνό: μια μελέτη του 2009 για την επαφή των νέων με πορνογραφικό υλικό στο ίντερνετ» πραγματεύεται ακριβώς αυτό. Τα παρακάτω συγκεκριμένα ερωτήματα διαμορφώνουν τη διερευνητική κατεύθυνση της μελέτης:

FF1: Σε ποια έκταση καταναλώνουν παιδιά και έφηβοι, 13 έως 18 ετών, στην Αυστρία, σεξουαλικό και αντίστοιχα πορνογραφικό υλικό;

FF2: Για τι ακριβώς υλικό πρόκειται;

FF3: Τι είδους συναισθήματα απελευθερώνουν τα σεξουαλικά/ πορνογραφικά βίντεο που παρακολουθούν στα ερωτηθέντα παιδιά;

FF4: Πώς καταλήγουν τα παιδιά και οι έφηβοι σε ιστοσελίδες με σεξουαλικό και πορνογραφικό περιεχόμενο; Μπαίνουν σε αυτές τις σελίδες επίτηδες ή κατά τύχη;

FF5: Με ποιον (π.χ. φίλους, γνωστούς, ειδικούς) ανταλλάσσουν τα ερωτώμενα παιδιά και οι έφηβοι απόψεις για τις πορνογραφικές σκηνές που έχουν δει;

Στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας η κυρία Beil προσπαθεί μέσω εμπειρικών δοκιμών να απαντήσει στα ερωτήματα της μελέτης και στο τέλος συνόψισε, παρουσίασε και σχολίασε τα αποτελέσματα.

Στον τομέα της επιμόρφωσης πρέπει να λογαριάζουμε την όλο και πιο εύκολη πρόσβαση σε σεξουαλικά περιεχόμενα στο διαδίκτυο και να υποστηρίξουμε παιδιά, εφήβους, γονείς και εκπαιδευτικούς ώστε να χρησιμοποιούν με ασφάλεια και υπευθυνότητα το ίντερνετ και το κινητό. Οι έφηβοι χρειάζονται να εξασκήσουν τις δεξιότητες τους σχετικά με τα Μέσα (την τεχνολογία). Τα προτερήματα και οι κίνδυνοι των εικονικών «χώρων» πρέπει να γίνουν γνωστά και να συζητηθούν. Οι παιδαγωγοί πρέπει να επιμορφωθούν σε θέματα ψηφιακών μέσων και για την κατάρτισή τους στα Μέσα πρέπει να λάβουν υποστήριξη και από την πλευρά της πολιτείας. Γνώση, κατάλληλα προσαρμοσμένη για την κάθε ηλικία, πρέπει να μεταδοθεί έγκαιρα, προτού αυτή ξεπεραστεί από τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας¹⁹.

18 Beil, Kristina: Γενιά «Πορνό». Μια μελέτη για τη διαχείριση του πορνογραφικού υλικού στο διαδίκτυο από τους εφήβους. Διπλωματική εργασία στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης. 2009 http://othes.univie.ac.at/5891/1/2009-07-05_0247753.pdf 17.11. 2017

19 Daniël Süß: Χρήση των Μέσων από τους Εφήβους. Διαστάσεις- Σταθερές- Μεταμορφώσεις. Springer 2004.

Σημαντικό για την πρόληψη είναι προπάντων: να λαμβάνουμε σοβαρά υπόψη την αντίληψη και το ένστικτο των εφήβων, να θέτουμε ανοικτές ερωτήσεις, να δίνουμε πληροφορίες, να θίγουμε την απάθεια και τη συνήθεια, τις διαστάσεις του φύλου και της κοινωνικής ανισότητας και να συζητούμε ερωτήσεις σχετικά με την επίδραση. Μέσω αυτών των συζητήσεων μπορούμε να ενδυναμώσουμε την ταυτότητα του «εγώ». Επιπλέον, πρέπει να τεθούν προς συζήτηση γενικότερα οι σχέσεις, που προκύπτουν από την ικανοποίηση της γενετήσιας ορμής. (Tabea Freitag, Αυστρία)²⁰

Έκθεση του πρότζεκτ: Πρόληψη του σεξουαλικού εγκλήματος στα Νέα Μέσα chatrooms, κινητά τηλέφωνα και πορνογραφία μέσω ίντερνετ στη Βιέννη

Από- Σύλλογο (Verein) Samara:

<http://www.praevention-samara.at/wp-content/uploads/Projektbericht- Sexuelle- Gewalt- Neue-Medien-2013.pdf> 20.11.2017

Στόχος είναι να ενδυναμωθούν τα κορίτσια σχετικά με το θέμα μέσω εργαστηρίων στα σχολεία, όπως και να επιμορφώσουμε και να ευαισθητοποιήσουμε τους «πολλαπλασιαστές» (ειδικούς επιστήμονες).

Εγώ στο δίκτυο. Η απεικόνιση του εαυτού των κοριτσιών και των αγοριών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Γραφείο δια βίου κατάρτισης.

https://www.saferinternet.at/fileadmin/files/imaGE_2.0/ch_im_Netz_Bericht_09012014_FINAL.pdf

Πώς αναπαρίστανται τα κορίτσια και τα αγόρια στα ψηφιακά μέσα; Πώς διαχειρίζονται τα κορίτσια και τα αγόρια τη διαδικτυακή τους φήμη και αντίστοιχα πώς διαχειρίζονται την εικόνα τους στα ψηφιακά μέσα; Ποιες διαφορές ανάλογα με το φύλο αναγνωρίζουμε και ποιους συνειρμούς κάνουν οι έφηβοι σχετικά με την «αρρενωπότητα» και τη «θηλυκότητα»;

Ο Σύλλογος για ανδρικά θέματα και θέματα φύλου Steiermark- Fachstelle für Burschenarbeit (ειδική διεύθυνση για θέματα που αφορούν αγόρια) προσφέρει έλεγχο των στοιχείων, αριθμούς (στοιχεία από έρευνες) και ένα κέντρο βοήθειας.

<http://vmg-steiermark.at/de/empfehlung/projekt-pornografie-am-stundenplan>

20.11.2017

<http://vmg-steiermark.at/de/pornografie-und-medienkompetenz/faktencheck>

20.11.2017

Ο Βούλγαρος εταίρος τόνιζε στην έρευνά του τα παρακάτω αποτελέσματα, που στηρίζονται σε διαφορετικές σφυγμομετρήσεις

Το 2016 ο οργανισμός κοινωνιολογίας «Market Link» από το εθνικό κέντρο Safer Internet επιφορτίστηκε με την ανάλυση της δεξιότητας των παιδιών στη Βουλγαρία, ενώ διερεύνησε τη συμπεριφορά τους στο ίντερνετ και τις γνώσεις τους σχετικά με τις τεχνολογίες της πληροφορίας (σε σύγκριση με εκείνες του 2010). Τα συμπεράσματα ήταν:

1. Ασθενές κίνητρο για τις ανάγκες εκπαίδευσης μέσω ίντερνετ
2. Ανεπαρκείς ικανότητες αξιολόγησης των πληροφοριών στο διαδίκτυο
3. Παθητικότητα έναντι της αλληλεπίδρασης στο ίντερνετ, που οδηγεί σε παθητικότητα κατά τη δημιουργία και ανταλλαγή πληροφοριών και περιεχομένου
4. Χαμένες ευκαιρίες για διαδικτυακές συνεργασίες και δραστηριότητες
5. Τα μεγαλύτερα παιδιά έχουν ανεπαρκείς δεξιότητες, για να εξασφαλίσουν ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο

20 Tabea Freitag, Freitag; Tabea: Δράσεις πρόληψης σχετικά με την κατανάλωση πορνογραφίας από εφήβους, Αννόβερο, Art.2 στο «Πρόληψη και

Προφύλαξη», 13.Jg Nr1 Φεβρουάριος 2011, σελίδες 1-8.

Διαπιστώθηκε στα παιδιά έλλειμμα κριτικής σκέψης και αδυναμία ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων, κάτι που τους καθιστά δύσκολο να εκτιμήσουν το ποσοστό αληθοφάνειας των πληροφοριών που βρίσκουν στο ίντερνετ. Εξ ου και υπάρχει μεγάλη ανάγκη για εξειδικευμένα προγράμματα για την κρίσιμη ηλικία μεταξύ 12 και 14 ετών. Εξαιτίας της αύξησης της χρήσης ίντερνετ και της μείωσης της ασφάλειας των παιδιών, αυτή η ηλικιακή ομάδα αντιμετωπίζει μεγάλους κινδύνους. Γι'αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη φροντίδα η υποστήριξη της.

2. GALLUP International διερεύνησε για λογαριασμό του Ινστιτούτου για τις κοινωνικές δραστηριότητες και πρακτικές, αν οι γονείς και οι κηδεμόνες στη Βουλγαρία μιλούν με τα παιδιά τους για ζητήματα, σχετικά με τη σεξουαλικότητα και την πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης:

61.7% των ερωτωμένων δεν μιλούσαν με τα παιδιά για τον κίνδυνο της σεξουαλικής κακοποίησης. Οι υπόλοιποι (38.3%) δεν παρουσίασαν την εν λόγω συζήτηση ως δύσκολη και οι περισσότεροι την έχουν κάνει με το παιδί, όταν αυτό ήταν δέκα ετών. Οι περισσότεροι από αυτούς τόνισαν ότι τα παιδιά δεν πρέπει να συνδέονται με ξένους και ότι μπορούν να πέσουν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης. Το θέμα των «καλών» και των «κακών» αγγιγμάτων έπιασαν μόνον 7.7%, ενώ 20% των ερωτώμενων γονέων προσπάθησαν να ξεκαθαρίσουν τα όρια. Οι γονείς αναγνωρίζουν τη δική τους ευθύνη, αλλά απαιτούν εξίσου να γίνει μεγαλύτερη ανάληψη ευθύνης από το νηπιαγωγείο και το σχολείο. Πιστεύουν ότι το ζήτημα της πρόληψης της σεξουαλικής κακοποίησης πρέπει να ενταχθεί στις σχολικές εγκυκλίους, ήδη για παιδιά ηλικίας 4 έως 9 ετών.

3. Το 2015 στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα DAPHNE στο πλαίσιο του πρότζεκτ STIR (Safeguarding Teenage Intimate Relationships- Συνδυασμός των Πλαισίων και των Κινδύνων online και offline www.stiritup.eu) έγινε μια δημοσκόπηση σε 45 ευρωπαϊκά σχολεία με 4.500 εφήβους μαθητές από 14 έως 17 ετών. Έγιναν ημιδομημένες συνεντεύξεις με 100 εφήβους. Και παρακάτω είναι τα αποτελέσματα:

Αναδεικνύεται ένα μεγάλο ποσοστό βίας και κακοποίησης στις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων σε όλες τις χώρες, όπου έγινε έρευνα. Είναι απαραίτητο πανευρωπαϊκά να αναπτυχθούν στρατηγικές, ώστε αυτό το ποσοστό να περιοριστεί. Online και offline μορφές ελέγχου και κακοποίησης είναι στις ζωές των εφήβων συνυφασμένες. Η αναγνώριση αυτής της αλληλοσύνδεσης αποτελεί το κλειδί για την ανάπτυξη των κατάλληλων στρατηγικών και παρεμβάσεων, ώστε το πρόβλημα να αποφευχθεί. Η επίγνωση που έχουν δημοσίως τόσο οι έφηβοι όσο και οι ειδικοί είναι ελάχιστη. Επιμόρφωση για τους επαγγελματίες και τους εφήβους διατίθεται σε όλες τις συμμετέχουσες στο πρόγραμμα χώρες, είναι όμως περισσότερο σποραδικές, δεν γίνονται συστηματικά ούτε παρατείνονται.

Σε μια άλλη δημοσκόπηση που έκανε το πρόγραμμα DAPHNE στο πλαίσιο του πρότζεκτ Stir ρωτήθηκαν έφηβοι 14 έως 17 ετών από πέντε χώρες- μέλη. Συμπεράσματα: η ανισότητα μεταξύ των φύλων δομεί και υποστηρίζει τη βία και την κακοποίηση στις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εφήβων. Οι επιπτώσεις αυτών των καταστάσεων πρέπει να γίνουν αντικείμενο των προσπαθειών της εκπαίδευσης και των Μέσων. Μέτρα για την προώθηση της ισότητας των φύλων πρέπει να ενταχθούν στο συνολικό σχολικό πρόγραμμα και σε όλες τις πτυχές της σχολικής ζωής.

4. Η δρ. Luiza Shabazian και ο Marco Heiddinjak από το Ίδρυμα ARC, Antoaneta Kumanova-Σύνδεσμος «Γονείς», έκαναν για λογαριασμό του National Safer Internet Centers <http://www.safenet.bg/bg/iniciativi> έρευνα για τις παρακάτω θεματικές: πώς τα μικρά παιδιά, τα

μεγαλύτερα αδέρφια τους και οι γονείς τους αντιλαμβάνονται την τεχνολογία και την χρησιμοποιούν, πώς αυτή επιδρά στις οικογενειακές σχέσεις, πώς οι γονείς εξασκούν και εξελίσσουν τις ψηφιακές δεξιότητες των παιδιών, ποιες είναι οι σημαντικότερες έγνοιες που συνδέονται με την τεχνολογία. Οι γονείς λένε ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κρύβουν πολλούς κινδύνους για τα μικρά παιδιά. Η αυξανόμενη ικανότητα των παιδιών να χειρίζονται ανεξάρτητα τις ψηφιακές τεχνολογίες είναι εν μέρει ο λόγος για τη σημαντική μείωση του χρόνου που αφιερώνουν σε κοινές δραστηριότητες παιδιά και γονείς. Όλοι οι γονείς υποστηρίζουν τα περιοριστικά μέτρα στα σχολεία, όπου απαγορεύεται τα παιδιά να φέρνουν ψηφιακές συσκευές στο μάθημα. Όμως είναι υπέρ μιας δημιουργικής σύνδεσης των ψηφιακών τεχνολογιών με την εκπαίδευση.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν μετατραπεί σε σημαντικό κομμάτι της ζωής των παιδιών στη Βουλγαρία. Ακόμα και οικογένειες με εξαιρετικά χαμηλό εισόδημα έχουν τουλάχιστον μια τηλεόραση και ένα κομπιούτερ. Οι εθνικές πολιτικές για την προστασία του παιδιού και των δικαιωμάτων του θα έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη ότι τα παιδιά ξεκινούν πολύ νωρίς να χρησιμοποιούν ψηφιακές συσκευές. Η χρήση ψηφιακών συσκευών από παιδιά και οι κίνδυνοι, οι ευκαιρίες και οι δεξιότητες, που απαιτούνται, πρέπει τακτικά και συστηματικά να διερευνούνται.

Πρέπει να υποστηριχθούν συμβουλευτικές υπηρεσίες και εκστρατείες, που αποσκοπούν να ενημερώνουν τους γονείς και τους επαγγελματίες του κλάδου για τη χρήση του ίντερνετ από τα παιδιά, τη σημασία της κατάρτισης στην ψηφιακή τεχνολογία και την αναγκαιότητα να δημιουργήσουν τις βάσεις για τη μείωση των κινδύνων και να αυξήσουν τις θετικές επιδράσεις των ψηφιακών τεχνολογιών στα παιδιά.

5. Περιγραφή των υπάρχοντων πολιτικών, πρακτικών και γνώσεων στον τομέα της βίας και της κακοποίησης στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εφήβων σε πέντε ευρωπαϊκές χώρες- Αγγλία, Νορβηγία, Κύπρο, Βουλγαρία και Ιταλία, μια έρευνα που χρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ.

Η επίγνωση που κυριαρχεί σχετικά με τη βία και την κακοποίηση στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις αποτελείται από διαφορετικά επίπεδα στις ευρωπαϊκές χώρες. Αν και το σχολείο αποτελεί το κατεξοχήν πεδίο δράσης για την πρόληψη και την παρέμβαση για τη βία και την κακοποίηση στις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων, οι εκπαιδευτικοί στην Ευρώπη μοιάζουν να μην έχουν αρκετή εμπιστοσύνη και ειδικές γνώσεις, ώστε να διαχειριστούν τέτοια θέματα. Η ΕΕ οφείλει να προωθήσει την ένταξη της επιμόρφωσης επί τέτοιων θεμάτων στις επίσημες σπουδές των εκπαιδευτικών.

Απουσία ενός ολοκληρωμένου πολιτικού σχεδιασμού δεν παρέχεται καμία ξεκάθαρη οδηγία, για το πώς πρέπει το σχολείο να διαχειρίζεται περιστατικά βίας και κακοποίησης σε διαπροσωπικές σχέσεις στο περιβάλλον του σχολείου, ποια μέτρα οφείλει να πάρει και ποιοι οργανισμοί ή ειδικοί πρέπει να συμμετάσχουν. Ελάχιστες είναι οι κρατικές δομές, που μπορούν να προσφέρουν υποστήριξη στα θύματα. Αντί αυτών καλύπτουν το κενό Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις μέσω τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας.

Ο εταίρος από την Ελλάδα κράτησε από την έρευνα του emphaticά τα παρακάτω αποτελέσματα, απειλές και λύσεις

Οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν -άμεσα ή έμμεσα- τον σημαντικό ρόλο που παίζει η εκπαίδευση για την ασφαλή πλοήγηση των μαθητών στο ίντερνετ, ιδιαίτερα σε συνάρτηση με τον ρόλο των γονέων σε αυτό το θέμα. Επιχειρηματολογούν υπέρ και προωθούν την κατάρτιση στις ψηφιακές τεχνολογίες, αυτό σημαίνει επομένως ότι οι μαθητές πρέπει να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογικές δυνατότητες, ώστε να αποκτήσουν γνώση και να αναπτύξουν τη δική τους προσωπικότητα.

Η Βιομηχανία της πορνογραφίας έχει επεκταθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης. Οι γονείς επιδίδονται σε έναν αγώνα επιβίωσης και εξαιτίας αυτού αφήνουν τα παιδιά

τους χωρίς επιτήρηση- ως προς τον χρόνο και τον χώρο- με το ίντερνετ και τους κινδύνους τους. Μέσα από χιλιάδες σελίδες γνωρίζουν τον κόσμο του σεξ χωρίς συμβουλές, χωρίς πραγματικές πληροφορίες ούτε ανατροφή. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα παραμένει σε αυτό το ζήτημα «φτωχό» και χωρίς «υλικό». Σε αυτά τα θέματα οι πληροφορίες μεταφέρονται από γονείς, εκπαιδευτικούς και άλλους πρωτεργάτες μόνον με δική τους πρωτοβουλία. Η ψυχή των ανθρώπων, που ασχολούνται συστηματικά με την πορνογραφία, ελέγχεται, παραμορφώνεται και ερεθίζεται. Με αυτό τον τρόπο προκύπτουν αφύσικες, ακοινωνήτες και προβληματικές σχέσεις. Οι διαπροσωπικές σχέσεις υποκαθίστανται από τις online σχέσεις, ο φόβος, η μοναξιά και η ανθρωποφοβία εξαπλώνονται όλο και περισσότερο.

Το 2011 δημοσιεύτηκε η έρευνα των Δημητρακάκη Κ., Σοφού Α. και Βάλμα Θ. με τον τίτλο: «Η προστασία των μαθητών στο ίντερνετ από την πλευρά των παιδαγωγών/ δασκάλων». Αυτή η έρευνα δείχνει ότι οι Α) καθηγητές γνωρίζουν την ύπαρξη πορνογραφικού υλικού: 83% ΝΑΙ και μόνον 3% ΟΧΙ. Β) 10% των πληροφοριών στο ίντερνετ σχετίζονται με πορνογραφικό υλικό. Αυτό σε συνδυασμό με το ανάλογο σεξουαλικό (ερωτικό) περιεχόμενο 12% αποτελούν τις βασικότερες ερωτήσεις των παιδαγωγών. Γ) Ως τους πιο ικανούς, να προστατεύσουν τα παιδιά από μια πιθανή κακοποίηση και από τους κινδύνους στο διαδίκτυο οι παιδαγωγοί θεωρούν τους γονείς (63%) και ακολουθεί το σχολείο (48%) και οι ίδιοι οι μαθητές, η πολιτεία (30%), η αστυνομία (14%) και στη τελευταία θέση κατατάσσουν τις ιδιωτικές ιστοσελίδες- πάροχοι (που άλλωστε γι' αυτό τον λόγο έχουν δημιουργηθεί) με 11%. Οι παιδαγωγοί προτείνουν τεχνικά μέτρα, όπως εφαρμογή ειδικών φίλτρων- τοίχων προστασίας (25%).

Οι εταίροι από τη Ρουμανία συνόψισαν τα παρακάτω από τη μετα-έρευνά τους

Στη Ρουμανία ισχύει ένας νέος ποινικός κώδικας όπως και ο νόμος Νο 678 από τις 21 Νοεμβρίου του 2001 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, όπως βέβαια προορίζονται και άλλες κυβερνητικές ρυθμίσεις και μέτρα για την καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας.

Οι εν περιλήψει μελέτες ξεκινούν τον Ιανουάριο του 2004 και αναφέρονται χρονολογικά. Ομάδες- στόχοι είναι παιδιά, έφηβοι, γονείς και καθηγητές. Στη «μετα-έρευνα» παρουσιάζονται τα σημαντικότερα αποτελέσματα: διδακτική ύλη, εγχειρίδια και προσφορές σε πανεπιστήμια, πληροφορία στο κοινωνικό κλάδο, δράσεις των ιθυνόντων, των οργανώσεων, οργανισμοί και διάφορες άλλες πηγές τεκμηρίωσης για το θέμα.

Στη Ρουμανία υπάρχουν οργανισμοί, σύλλογοι, ιδρύματα, που λειτουργούν δικές τους ιστοσελίδες, που ασχολούνται με το θέμα, οι οποίες είναι πολύ γνωστές και αναγνωρισμένες. Υφίσταται βέβαια μεγάλη διχογνωμία σχετικά με τις διάφορες απόψεις και ερμηνείες.

Σε γενικές γραμμές, η πλειοψηφία είναι ενάντια στην πορνογραφία και φυσικά ενάντια στην παιδική πορνογραφία. Υπάρχουν, όμως, και φωνές που υποστηρίζουν την έννοια της λεγόμενης «ελευθερίας χωρίς όρια». Ένα πλαίσιο για κατάρτιση σε θέματα πορνογραφίας δεν υπάρχει.

Ως συμπέρασμα μπορεί κανείς να πει ότι ένα κοινό πλαίσιο υπό την έννοια του δικού μας πρότζεκτ «Κατάρτιση για την πρόσληψη της πορνογραφίας» είναι πολύτιμο.

Από το Βέλγιο συνοψίζονται τα παρακάτω συμπεράσματα και αποτελέσματα

Childfocus: Βοηθά και ενημερώνει σχετικά με το Grooming, τα προσωπικά δεδομένα στο διαδίκτυο, την πρόληψη και την ασφαλή πλοήγηση (E- Safety). Αυτό το ίδρυμα για τα παιδιά που έχουν χαθεί ή έχουν πέσει θύματα εκμετάλλευσης, λειτουργεί με την ονομασία Child Focus και είναι ένας οργανισμός ιδιωτικού δικαίου.

Το C.A.W.: Προσφέρει υποστήριξη σε όλους όσους την χρειάζονται και θέλει να ενδυναμώσει τις δυνατότητες των ανθρώπων. Θέλει να συμπαραστέκεται στους ανθρώπους και να τους υποστηρίζει στα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Μάχεται ενάντια σε κάθε μορφή κοινωνικού αποκλεισμού και τάσσεται υπέρ της ισονομίας και μιας ζωής που σέβεται τις ανθρώπινες αξίες. Προσδοκούν αρμονική συνύπαρξη.

Mediawijs: Ένα πλαίσιο για την επιμόρφωση των Φλαμανδών στα Media. Στις 4 Μαΐου 2012 η φλαμανδική κυβέρνηση επικύρωσε προπάντων την πρόταση για τη δημιουργία του εν λόγω πλαισίου επιμόρφωσης, μιας κοινής πρότασης της υπουργού για τα Μέσα Ingrid Lieten και της υπουργού Παιδείας, Pascal Smet.

*Το Mediawijs προωθεί την επιμόρφωση στα Μέσα

*Το Mediawijs παρακολουθεί τον παλμό των εξελίξεων στον τομέα της επιμόρφωσης στα Νέα Μέσα

*Το Mediawijs παίζει έναν ενεργό ρόλο στην ανάπτυξη αντιλήψεων και στρατηγικών στη Φλάνδρα, τις Βρυξέλλες και την Ευρώπη

Συμβουλευτική, δικτύωση, συνεργασία μεταξύ θεσμών και οργανισμών.

Sensoa: αποσκοπεί στη βελτίωση της σεξουαλικής υγείας των εφήβων. Στόχοι της είναι:

α) Παροχή πληροφοριών για το κοινό σχετικά με τη σεξουαλική υγεία.

β) Προώθηση μιας ολοκληρωμένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης των νέων.

γ) Περιορισμό των επιπτώσεων του HIV και των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων μεταξύ των ομοφυλόφιλων ανδρών.

δ) Ενδυνάμωση των μέτρων για τη σεξουαλική υγεία των ευάλωτων μεταναστών.

ε) Προώθηση της ένταξης φορέων του HIV και περιορισμό των επιπτώσεων του ιού στη σεξουαλική τους ζωή.

ζ) Ευαισθητοποίηση για τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα δικαιώματα στη διεθνή πολιτική.

Kinderommissariaat: Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Παιδιών ιδρύθηκε μέσω ενός διατάγματος της φλαμανδικής βουλής. Πρόκειται για μια αρχή με δύο αντικείμενα εργασίας:

1. Γραμμή Παραπόνων για Παιδιά και Εφήβους: έρευνα και διαμεσολάβηση όπως και
2. Συμβουλευτική για τη φλαμανδική βουλή, φλαμανδική κυβέρνηση, αρχές και πρακτορεία, διεθνείς και ξένες κυβερνήσεις.

Τα αιτήματα είναι πολύ διαφορετικά, ιδού τα βασικότερα:

- «Πορνογραφοποίηση» των Μέσων
- «Γενιά- Πορνό»: ομάδα στόχος παιδιά και έφηβοι
- Ενδυνάμωση των δικαιωμάτων των παιδιών (νέοι άνθρωποι μέχρι 18 ετών)
- Κατάρτιση στα Νέα Μέσα των νέων, των γονιών, των δασκάλων και παιδαγωγών
- Δέσμη μέτρων για τα σχολεία: προώθηση της κατάρτισης σε θέματα πορνογραφίας στην εκπαίδευση και τις σχολικές εγγκυκλίους
- Ενημέρωση γονιών και κηδεμόνων
- Διάφορες προτάσεις για πρόληψη
- Ισονομία
- Σεξουαλική βία και κακοποίηση: Στρατηγικές σε επίπεδο πρόληψης για την αποφυγή της βίας και της κακοποίησης
- Συμβουλευτικά Κέντρα ενημερώνουν γονείς, παιδιά και νέους για τη χρήση του ίντερνετ και την εξάρτηση από το διαδίκτυο
- Κοινωνικοί Λειτουργοί: Προώθηση της κατάρτισης τους σε θέματα πορνογραφίας. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν διαφορετικές μεθόδους και να μπορούν κιόλας να τις εφαρμόσουν.

Literatur:

- Beil, Kristina: Generation Porno. Eine Studie über den Umgang von Jugendlichen mit pornografischen Inhalten im Internet. Diplomarbeit an der Universität Wien. 2009. http://othes.univie.ac.at/5891/1/2009-07-05_0247753.pdf
17.11. 2017
- Bode, Heidrun, Heßling, Angelika (2015): Jugendsexualität 2015 Die Perspektive der 14- bis 25-Jährigen Ergebnisse einer aktuellen Repräsentativen Wiederholungsbefragung. Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung, Köln
<https://www.forschung.sexualaufklaerung.de/fileadmin/fileadmin-forschung/pdf/Jugendendbericht%2001022016%20.pdf> 20.11. 2017
- Koch, Wolfgang; Frees Beate: ARD/ZDF-Onlinestudie 2017: Neun von zehn Deutschen online, von und, S. 434-442.
- Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (BzgA) (Hrsg.): Jugendsexualität 2010. Repräsentative Wiederholungsbefragung von 14- bis 17-Jährigen und ihren Eltern – Aktueller Schwerpunkt Migration. Ergebnisse der aktuellen Repräsentativbefragung. Köln: BZgA, 2010. S. 195–200.
- Döring, Nicola: Psychische Folgen der Internetnutzung In: Der Bürger im Staat, Heft 4-2014, 64. Jahrgang, Stuttgart: Landeszentrale für politische Bildung Baden-Württemberg, 2014. S. 261-267
- Döring, Nicola: Pornografie-Kompetenz: Definition und Förderung. In: Zeitschrift für Sexualforschung 2011/24, S. 228-255, Stuttgart/New York: Thieme Verlag, 2011.
- Döring, Nicola: Pornografie im Internet: Fakten und Fiktionen In: tv diskurs. Verantwortung in audiovisuellen Medien, 15. Jg., 3/2011 (Ausgabe 57), 2011. S. 32-37.
- Freitag; Tabea: Präventive Arbeit mit Jugendlichen in Bezug auf den Konsum von Interetpornografie, Hannover, Art.2 in Prävention & Prophylaxe, 13.Jg Nr1 Februar 2011, S.1-8.
- Genner, Sarah; Süß, Daniel; Waller, Gregor; Hipeli Müller, Eveline: Entwicklungs- und Nutzungstrends im Bereich der digitalen Medien und damit verbundene Herausforderungen für den Jugendmedienschutz: Expertenbericht im Auftrag des Bundesamts für Sozialversicherungen, Eidgenössisches Departement des Inneren. Download: bit.ly/Jugendmedienschutz_ZHAW. In: Beiträge zur Sozialen Sicherheit. Bern: Bundespublikation 2014.
- Harlander, Eva; Maier-Wailand, Petra; Seidler, Yvonne; Wochele, Christian: Sexuelle Gesundheit von Jugendlichen Graz, Hazissa - Fachstelle für Prävention, 2011.
- Jantz, Olaf: Männliche Suchbewegungen - Antisexistisch und parteilich? Jungenarbeit zwischen Begegnung und Veränderung In: Jantz, Olaf; Grote, Christoph, Jungenarbeit. Konzepte und Impulse aus der Praxis. Opladen: Leske + Budrich, 2003. S. 63-88.
- JIM-Studie 2016 und DAK-Studie 2015 zu Internetsucht unter Kindern von 12 bis 17 Jahre
- Knaus, Thomas: Digitale Medien in Bildungseinrichtungen 2009, 52 ff
- Kurzmann, Michael, Buben- und Burschenarbeit: Pornografie-Kompetenz als ein Beitrag zur Gewaltprävention?
https://www.gewaltinfo.at/themen/2015_08/buben-uns-burschenarbeit, 24.07.2017.
- Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark - Fachstelle für Burschenarbeit. Pornografie am Stundenplan?"
<http://vmg-steiermark.at/de/empfehlung/projekt-pornografie-am-stundenplan>
<http://vmg-steiermark.at/de/pornografie-und-medienkompetenz/faktencheck>
20.11.2017
- Martin, Beate & Nitschke, Jorg: Sexuelle Bildung in der Schule, Stuttgart 2017.
- Rothmüller, Barbara; Scheibelhofer, Paul: Pornografisierung durch Sexualpädagogik? Über problematische Vorwürfe und komplizierte Auseinandersetzungen. In: Medienimpulse, 2/2016 – <http://www.medienimpulse.at/articles/view/959>.
- Sielert, Uwe: Jungenarbeit. Praxishandbuch für die Jugendarbeit, Teil 2. Vierte Auflage, Juventa Verlag, Weinheim und München 2010.
- Suter, Lilian; Willemse, Isabel; Waller, Gregor; Genner, Sarah; Süß, Daniel: JAMESfocus: Medienkurse und Medienkompetenz. Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften. Zürich 2015.
- Simpson, Mark: The Metrosexual is Dead. Long live the "spornosexual" In: The Telegraph, 10 Jun 2014.
- Tulodziecki, Gerhard: Entwicklung von Medienkompetenz als Erziehungs- und Bildungsaufgabe, Frankfurt, Pädagogische Rundschau 52, 1998. 6, S.697 ff.